

Izhaja

vsak četrtek (po potrebi tudi večkrat) z datumom prihodnjega dneva.

Dopisi naj se frankirajo in pošljajo uredništvu lista »Mir«, Velikovec, Koroško.

Rokopisi naj se samo po eni strani lista napišejo, druga stran naj bo prazna.

Rokopisi se ne vračajo.

Dopisom je treba za odgovor priložiti pošto znamko.

Nefrankirani dopisi se ne sprejmejo.

MIR

Glasiló koroških Slovencev.

Velja

za celo leto K 20.—
» pol leta » 11.—
» četrt » » 6.—
» 1 mesec » 2.—

za inozemstvo primeroma več.
Naročnina se plačuje vnaprej.

Za oglasila se plačuje po 50 v, med besedilom po 1 K za 1 cm² vsakokrat, minimum 24 cm². — Za poslano se plačuje po 80 v, za parte, zahvale in izjave po 1 K za 1 cm². — Za male oglase se plačuje po 30 v za besedo; debelo tiskano 60 v vsakokrat; minimum 5 K.

Za izvestilo pri upravnih 3 K posebej. Vprašanjem je za odgovor priložiti znamko.

Denar naj se pošilja na naslov: Upravištvó lista »Mir«, Prevalje, Koroško.

Leto XXXIX.

Prevalje, 14. septembra 1920.

Št. 53

Naša „Nova domovina“.

Leto dni je minulo, odkar so tisoči Nemško-Avstrijci zapustili svojo domačo zemljo in se podali v „Novo domovino“ v Braziliji onstran velikega morja. Težko je slovo od rodne zemlje in zapusti jo samo tisti, ki si drugače pomagati ne more; težko je bilo to slovo tudi tem Avstrijcem; ker pa jim je postala domovina „nerodovita in nevhvaležna“, kakor so pisali pred odhodom sami, si drugače več pomagati niso mogli.

Hudo pa je bilo razočaranje! Niso našli polnih loncev, ampak pobirati morajo drobtinice, ki padajo od miz po ameriških hotelih. Spis v preteklih številkah „Mira“ nas spominja na priliko o izgubljenem sinu, ki bi se bil rad nasitil s hrano, ki so jo imele svinje, pa mu je nihče ni dal. Njihova usoda pa je še bolj otožna, ker se jim ves svet smeji in imajo poleg trpljenja še veliko zasmehovanje.

Leto dni je tudi minulo, odkar so koroški Slovenci zapustili Avstrijo in se podali v svojo domovino, v Jugoslavijo. Nismo sicer zapustili domače zemlje in je tudi ne bomo nikdar, ampak nova domovina je prišla k nam. Ker v teh dneh Avstrijci sami razglašajo, kaj jim je tekom leta prinesla njihova „Nova domovina“, razglasujmo tudi mi, kaj je nam prinesla v tej kratki dobi naša „Nova domovina“!

Ker dandanes vse za denarjem leta, začnem tudi jaz z denarjem. Jugoslavija je nam prinesla nov denar. Kako so nasprotniki in tudi marsikateri naši neverni Tomaži vpili takrat, ko se je zamenjaval naš denar: Za vse nas bodo opeharili! Zdaj uvidi pa tudi največji osel, da nam je Jugoslavija z zamenjanjem denarja napravila največjo uslugo. Trikrat več je zdaj novi denar vreden, kakor je bil tisti, ki smo ga svojčas oddali, in vsled te zamenjave se je naše premoženje potrojilo.

Jugoslavija nam je prinesla agrarno reformo in odvzela vso moč grofom in baronom. Po drugih krajih je Jugoslavija kmetom že oddala grofovo zemljo, na Koroškem čaka na izid ple-

biscita in potem bo tudi pri nas prišla zemlja v dobro tistim, ki jo obdelujejo. A že zdaj je postavila mogočnim grofom naše preproste ljudi za nadzornike, in grof, pred katerega se koroški kmet ni upal drugače, kakor s klobukom v roki in z upognjenim hrbtom, ta grof že danes na svojih posestvih nima več kaj govoriti.

Naša „Nova domovina“ nam je prinesla nadalje dovolj kruha. Sami veste, kako je bilo med vojsko pri nas in kako je še zdaj v Nemški Avstriji. Primanjkovalo je vsega. Sosed je skrival pred sosedom vsak grizljaj, svoj krompir, svoje žito in svoj živež, da bi ga ne izdal. Ljudje z nahrbtniki — gosposki berači — so si podajali kljuko pri durih, Jugoslavija pa ima dovolj kruha ne samo za se, ampak še za mnogo takih držav kakor je Avstrija velika.

Prinesla je nadalje kmetu svobodo v gospodarstvu. Hlevi in kašče se polnijo in marsikateri kmet mi je že rekel, da ima več živine nego pred vojno. Ko bi ne prišla Jugoslavija k nam, bi bile naše kašče in naši hlevi še zdaj prazni, polja slabo obdelana, saj brez živine ja ni gnoja in tudi ne žita. Kmetje bi tudi ne imeli več nobenega veselja do obdelovanja polja; ker kmetu, kateremu vse vzamejo in vse rekvirirajo — kakor to delajo v Avstriji — se pač ne ljubi mučiti se od jutra do večera, da pride in vzame kak škric ves sad njegovega dela.

Jugoslavija nam je prinesla zaščito dece, ona skrbi za uboge otroke. Po vseh okrajih so postavljeni državni otroci, ki imajo skrbeti za zapuščene in uboge otroke in pomagati materam, da postane otrok enkrat kaj pametnega. Koliko obleke, čevljev, denarja itd. je že dala Jugoslavija tem ubogim otrokom in je tako pokazala, da ima srce zanje. Kdo se je v Avstriji brigal za uboge otroke, ko je tam vladal grof in ne kmet? Grofu ja ubožec sploh ni bil človek.

Naša „Nova domovina“ je naredila konec tistemu potranpanju otrok po nemških ljudskih šolah. Saj ste gotovo že slišali naše malčke peti, deklamirati in igrati slovenske igre! Ali niste videli radosti na otroških obrazih, ki radostno zahajajo v šole, kjer jim je zdaj vse

razumljivo. Zdaj je šola res učilnica, prej je bila mučilnica. Ako kje še ni vse v redu, naznanite ali pa potrpite; Jugoslavija je mati otrok in ne njih mačeha, kakor je bila Avstrija; če bo za koga vse storila, bo to gotovo storila za otroka.

Jugoslavija nam je vrnila duhovnike. Ali še veš, kako je bilo lani? Ko bi naša „Nova domovina“ ne bila prišla na Koroško, bi svojih duhovnikov še danes ne imeli. Iz Avstrije izgnana slovenska duhovščina se tja vrniti ne sme. Župnišča so tam v nekaterih krajih izpremenjena v kosarne, kjer „župnikuje in mašuje“ pridni Volkswehr, kakor je delal lani med nami, in po en nemški duhovnik oskrbuje po več slovenskih župnij.

Tako bi lahko naštel še mnogo drugih stvari in dobrot Jugoslavije, naše „Nove domovine“. Ako imaš kaj pritožb proti njej, zapomni si, da smo prestali 5letno vojno, spomni se, da je Jugoslavija šele eno leto med nami in da se moramo le čuditi, da je nam prinesla že toliko dobrot. Vseh nedostatkov seveda še ni mogla odstraniti, a toliko kolikor je že dozdej storila, bi ti nobena druga država ne mogla storiti. Pravijo, da Celovčanom nič ne manjka, a vedi, da Celovec že zdaj od nas živi in da Avstrija še posebno skrbi zanj, ker ve, da bo tudi tam glasovanje.

Zato gorje tebi, koroško ljudstvo, ako bi zmagala na dan glasovanja nemška stranka! Kot silna povodenj bi se razlilo nad teboj vse gorje Nemške Avstrije. Prišel bi nazaj ničvredni nemški denar, vrnil bi se spet grofje in ti bi postal spet njihov hlapec, prišle bi karte za mlin in kruh in po tvojih hlevih in kaščah bi zopet stikal in gospodaril nemški birič, za uboge tvoje otroke bi se nihče več ne zmenil, ker Avstrija ja sama pošilja svoje otroke širom sveta, da ji doma lakote ne umrjejo; šola bi spet postala mučilnica, ko bi se vrnil nemški učitelj; in cerkve in župnišča tvoja bi postala to, kar so bila lani meseca majnika, in tvoji duhovniki bi se potem več ne vrnil.

Bridko, nad vse bridko je, da moramo te resnice, ki so tako jasne, zopet in zopet klicati v spomin. Tiste nesrečne ljudi med nami, ki še

Podlistek.

Ksaver Meško:

[9]

Izza črnih časov v rajni Avstriji.

(Konec.)

Ob nedeljah je bil večinoma poveljnik hišne straže mlad Korošec, Nemež iz Althofna. Ta je predsedel v moji celici včasih po cele ure in mi pripovedoval vse mogoče, o domu in o vojni. Da so v Galiciji nekoč ujeli sedem duhovnikov, in je major kratkomalo ukazal: „Alle hängen — obesite jih!“ — „Pa jih ste?“ — „Seveda. Naš pater jih je blagoslovil“ — dal jim je pač odvezo — „pa smo jih obesili kar na najbližje drevo.“ — „Kaj pa so naredili?“ — „Bili so menda izdajalci.“ — „Pa je bilo to dokazano?“ — „Kaj dokazano! Saj ni bilo nič sodišča tedaj. Major je ukazal, pa smo jih potegnili na drevo.“ — „Čudna pravičnost!“ sem si mislil. „Kaj če bi sodili še nas po ti pravici?“ — Malo toplo mi je postalo.

Drugi slučaj: Bili so v Galiciji nekje ravno pri kosilu, kar jih Rusi napadejo. Seveda izdajstvo! — Da bi mogli biti Rusi tako pametni in napasti, ko so imeli Avstrijci v rokah žlice in ne puške, to se kajpada nemški pameti ni zdelo možno in verjetno. — „In kdo vas je izdal?“ — „Tamošnji duhovnik. Zjutraj so ga bili opazovali pri maši, kako se je globoko nagnil nad oltar in telefoniral.“ — Zjutraj, prosim, je duhovnik vedel, kdaj ravno bodo avstrijski vojaki obedovali! Nad oltar se je pač nagnil, ko je

konsekriral kruh in vino, a nemška modrost je iztuhtala, da je telefoniral! — „In kaj ste potem storili z njim?“ — „S tamošnjim grofom, ki je tudi imel telefon v gradu, smo ga zaprli v graščino in vse skupaj spustili v zrak.“ — Čudo božje, gališki grof je imel telefon v gradu! Smrt je zaslužil za tako nezaslišan zločin.

S takimi prijetno-šaljivimi zgodbicami mi je delal fant kratek čas. Ne iz hudobije, vem; iz naivnosti. A mene so te storije vrlo zanimala, ker so bile kaj lepe ilustracije avstrijske pravičnosti.

Ta mi je prišel tudi praviti, da so odgnali v ječo g. župnika Ražuna iz Št. Jakoba. — „Zakaj pa?“ — „Nekako zborovanje so imeli duhovniki v župnišču v Št. Jakobu.“ — „Pa so zaprli kar vse?“ — „Ne vem! Najbrže že.“

Čisto naravno se mu je zdelo, da bi bili kar vse vzeli in vrgli v ječo. Taki so bili tedaj časi...

7.

Prvi večer sem legel brez večerje. Drugo jutro so mi prinesli kavo iz kavarne, kosilo in večerjo iz hotela. Tretji dan ravno tako.

Domislili so se me pa, ko so bili že vsi drugi siti. Tako sem čakal brez konca in kraja, po brezkončnem čakanju dobil vse mrzlo, plačati pa moral drago. Pa sem jim rekel: „Če ste me zaprli, mi morate dati tudi hrano.“ — „Kajpada. Menažo, kakor jo dobi moštvo.“ — „Mi je vseeno.“

Pa sem dobival vojaško hrano, včasih sicer malo čudno. Pravim nekega jutra poveljniku hišne straže, že starejšemu možu, vsak dan je bil drug: „Vi, gospod, te kave pa ne bom pil. Naj mi jo

prinese iz kavarne.“ — Poveljnik: „Le vzemite, pa pijete kdaj za žejo, je itak sama voda.“

Najbolj nenavadna se mi je zdela večerja neke nedelje popoldne. Že ob dveh smo dobivali ob nedeljah večerjo, ker so potem šli vojaki — iz vojašnice so nam prinašali menažo — na sprehod in zvečer niso kuhali. Prinesli so mi skledico čaja, zraven pa ne kruha, ampak skledico — krompirja. Ne vem, je li to po pariški kuhinji ali po kaki.

G. Trunk je dobival hrano od doma in je navadno bratsko delil z menoj. Tako v tem oziru nisem trpel sile. Sem pozneje v konfinaciji okušal večkrat mnogo hujše pomanjkanje nego v ječi.

Dnevi so potekali počasi. Najhujše so bile nedelje in prazniki.

V vseh mestnih cerkvah je prazniško-svečano zvonilo; iz svoje fare sem sem slišal slovesno počeo glasove naših zvonov, ulice so bile polne ljudstva, sami veseli ali nedeljsko-slovesni obrazi, mi pa smo sedeli v zaporu, ko bi naj stali na prižnici in oznanovali blagovestje Gospodovo, ko bi naj ponavljali na oltarju daritev Gospodovo.

Brez konca in kraja so se vlekli ti dnevi, ves dan je ležala na srcu težka gora.

Neprijetno je bilo tudi, ker nismo nič prišli na svež zrak. Enkrat na teden so prišli vojaki pomivat sobo. Tedaj so me spravili na stopnice v podstrežje, ker vrta ali dvorišča pri hiši ni bilo. Ko so vojaki svoje delo dokončali, nazaj v sobo.

Dan na dan smo hrepeneče čakali, da bi nas zaslislali. A dan za dnem zaman.

Na praznik sv. Lovka — policijski!

Ljubljana

vedno tiščijo tja v Avstrijo, ne moremo drugemu primerjati, kakor tistim živalim, katere smo izvlekli iz gorečega in razpadajočega hleva, a po vsej sili hočejo nazaj. Primerjati jih moramo tistim jetnikom, ki rešeni iz ječe, solnca več ne morejo prenesti. Primeri se namreč mnogokrat, da izpuste na svobodo v dosmrtno ječo obsojence. Obsedeli so 20 do 30 let v ječi, in zdaj so pomiloščeni. Ko pa gredo iz ječe in gledajo okrog sebe in pridejo med ljudi, se marsikateri vrne nazaj in prosi, da bi smel ostati i nadalje v ječi, ker sveta in solnca in srečnih smejačih ljudi ni več viden. Tisoč let je sedelo naše ljudstvo v nemški ječi in zdaj, ko je spuščeno na svobodo in solnce, skoraj te svobode in tega solnca več ne more prenesti. Želi si nazaj v nemško ječo in nemških biričev in zdaj povrh vsega še nemškega stradanja in nemške revščine.

Zato prosim vas, ki gledate in se veselite svoje svobode in spoznate, da so padle od našega ljudstva tisočletne verige in vi, ki veste, da je svoboda več nego ječa, pojdite in odprite oči slepim, da spregledajo in ne pahnejo s seboj in svojimi otroci tudi nas in našo bodočnost v trpljenje in gorje.

Koroški Nemci na Dunaju in plebiscit.

Dunaj, 6. sept. 1920.

„Koroški dan“, tako so bobnali že cel teden vsi časopisi. Da bi napravili shod sijajnejši, so tudi poklicali Nemce iz Ogrskega, da bi tudi oni zahtevali, naj se Burgenland, zahodna Ogrska, kjer je nekaj Nemcev, pridruži Nemški Avstriji. Tukaj pa vsi vedo, da se nemški del Ogrske ne bo nikoli priklopil Nemški Avstriji, čeprav je mirovna pogodba ta del Nemški Avstriji priklopila. A takrat so bili v Budapešti boljše-viki in tem bi se zelo zamerili, zato so sklenili v parlamentu, da mora ogrsko ljudstvo svojo željo izraziti, kam hoče pripadati, potem se šele sprejme k avstrijskim deželam. Tako torej so proti mirovni pogodbi sklenili. Danes pa, ko vidijo, da nobeden teh nemških Ogrov ne bo glasoval za Avstrijo, kričijo, da se s tem ne zadovoljijo, da bi se tam glasovalo. To se mora takoj Avstriji priklopiti. Res zviti so ti Nemci. Kar na Koroškem povsod zahtevajo, tega ne pripoznajo Ogrom.

Na tak način je prišlo 4000—5000 ljudi, ki so jih z godbo vkup zbrali. Da je bilo več ko polovico radovednežev, ni treba omeniti, saj Dunajčan bi šel z godbo na konec sveta. Največ pa je bilo mladih pobalinov, kričačev in hujskačev, kakor se pri komunističnih izgredih vidijo. A Bog ne drži s temi hujskači. Še pred deveto uro dop. je začel dež liti in vedno močnejše. Nato so Ogrji odpovedali shod in so Korošcem prepustili prostor pod arkadami pri rotovžu, dosedaj so bili nasproti dvornega gledališča na dežju.

Tukaj so začeli hujskati, da so bili vsi hripavi. Na čelu je bil seveda kakor vedno Knapič z železnim križcem. Kakor povsod, tako tudi tukaj nemška podivjanost ni imela meje. Najprvo so se obrnili proti antanti ter vpili proti nji prav sramotno in to ravno na tisti dan, ko

so časopisi prinesli govor, ki ga je imel francoski prezident Deschanel ob nastopu avstrijskega poslanika. „Kein Staat ist mehr als Frankreich bereit, diese Wiedergeburt zu erleichtern und den Aufschwung des öst. Volkes zu seinen neuen Zielen zu begünstigen. Österreich...“ itd.

Potem so se obrnili na Jugoslovane, ker žandarmerijo pomnožujejo in ne spustijo nikogar notri. Nato so hudo odrihali po današnjih državnikih. Vrhunec nesramnosti je seveda dosegel neki Seničnik baje iz cone A, ki je s svojimi nesramnimi lažmi besede rabil, kakor se le pri najsrčnejši fakinaži slišijo.

H koncu je govoril socialdemokrat Leuthner, ki je skušal vlado in državnike zagovarjati, a prišlo je do hudih medklincev. Več socialdemokratov se je za njega potegnilo in tako je prišlo do hudega suvanja, tudi Knapič je dobil krepak „Stoss“. Vsenemci so začeli potem peti: „Die Wacht am Rhein“, da bi se vpitje ne šlišalo. A ker je bilo še vedno ogromno kričanje, so še peli: „Deutschland, Deutschland über alles.“ Nato se je vendar malo poglelo. Sedaj so hoteli iti k ministrstvu zunanjih zadev, a tam jim je policija zaprla pot. Nato so šli pred parlament. Tam so se ustavili in nekaj jih je šlo k državnemu kancelarju. Bilo je pa vseh Korošcev komaj dvajset. Pa še od tistih jih več tukaj na Dunaju stanuje. V narodnih nošah so bile štiri ženske. Tista procesija koroških otrok je pa obstojala iz enega fanta in enega dekleta. Med tistim časom, ko so čakali na deputacijo, je godba igrala seveda le vedno: „Die Wacht am Rhein“, „Deutschland, Deutschland über alles.“

Med tem je pa deževalo, kakor da bi Bog vso svojo jezo spustil na te hujskače. Slišal sem mnogo Nemcev godrnjati. Tri mesece so se pripravljali na to demonstracijo, vse je bilo lepo urejeno, sedaj je pa tako vreme. Neki Korošec je rekel: „Die Deutschen haben immer a Saupech, jedesmal, wenn sie etwas veranstalten, muss es regnen.“ Nato je šel sprevod proti „Koroški ulici“, kjer se je ustavil. Tam se je še nekaj govorilo in tudi tistega dekleta so nekaj naučili. Potem se je sprevod pomikal po „Koroški ulici“, kjer je godba vedno igrala le vsenemške pesmi, kakor: „Die Wacht am Rhein“ in „Deutschland, Deutschland über alles“; kar je ljudstvo res začudeno gledalo, ker spominjalo se je na hujskaške sprevede leta 1914. Kar naenkrat pa zagledajo od hotela „Royal“ viseti rudeče-belo-modro zastavo. Začeli so se hudo jeziti in ko so prišli do konca „Koroške ulice“ ravno pred hotel „Royal“, se je sprevod ustavil in godba je igrala: „Die Wacht am Rhein.“ Pobalini so pa kričali: doli s francosko zastavo, ter s palicami in dežniki mahali in žugali osebam, ki so gledale iz okenj. Videlo se je, kakor da hočejo naskočiti hotel. Čudno, da nihče ni poznal zastave, ne policija in sam Knapič ne, ki je vodil sprevod. Nato so prišli strežniki iz hotela in naznanili, da je to holandska zastava, ker so gostje iz Holandije tukaj. Potem so še šli mimo nemškega konzulata, kjer so ovacije delali in potem so se razšli.

vendar mora vsebina govoriti sama za-se in pričati, da ni v nikaki zvezi z vojaško uniformo — svetejša je bila tedaj ta uniforma od Najsvetejšega v tabernaklju!

Povedal sem gospodu zgodovino te pesmi: Poslal mi jo je župnik na Osojah, Nemec Franta, kakor več drugih nemških pesmi, ki so bile tudi med zaplenjenimi papirji. G. župnik je bil svoje-časno obsojen na osem dni zavora, ker si je v nekem celovškem listu malo prehudo privoščil osojsko poštarijo, ki je skazovala preočitno in preobilno ljubezni vojakom osojske žrebčarne. V ječi pa je zahteval: „Dajte mi obleko, kakor jo dobe drugi kaznjenci, da si svoje v ti nesnagi povsem ne uničim in ne prinesem vaše golazni domov.“ Dali mu jo so. A župnik, duhovit, sarkastičen in pesniško navdahnjen mož, se je v pesniški obliki ponorčeval iz te svoje nenavadne uniforme.

Edino ta pesem je sedaj skrbela vojaško sodišče!

Napisal sem tri vrste protokola, kjer sem razložil zgodovino nevarnega pesniškega proizvoda, in g. komisar je z obema aktoma odšel.

Že prvi teden nam je eden stražnikov prinesel vest, da nas nameravajo na sv. Jožefa dan izpustiti. Ko smo videli, da so izmed vseh mnogobrojnih denuncijacij in obtožb ostale le brezposlabne malenkosti, smo mislili, da nas bodo res takoj izpustili. Pravično bi bilo, a ravno pravičnosti v Avstriji ni bilo. Menda so bili zdaj pri vojnem sodišču v zagati, če so ti ljudje vobče imeli kaj sramu in jim je še kaj govorila vest. Izpustiti nas takoj po osmih dneh in nas pustiti

Kaj pravi socialist Leuthner o dunajskem shodu „koroških Nemcev“?

Dunajski koroški Nemci so povabili tudi soc. demokrate, da nastopijo na manifestacijskem shodu dne 5. septembra kot govorniki. Soc. demokratska stranka je določila Leuthnerja za govornika. Ta je opisal v „Arbeiter Zeitung“ z dne 6. septembra dunajski shod. Ob 10. uri je prišel pred rotovž. „Man sah einige hundert Regenschirme über grünen Wadenstutzen und städtisch farblosen Ueberziehern glänzen.“ Preril se je skozi množico, ko je ravno sklicatelj govoril uvodne besede. Ker mu je zmanjkalo sape, je zahteval od okolice „Hoch-, Pfui-, Hör-, Hör!“-klice. Torej vse naučeno! To je izgledalo bolj kot komedija kakor pa kot manifestacija. Nato je govornik napadel soc. dem. vlado. Renner in Deutsch sta bojazljiva izdajalca, ker si ne upata se vojskovati proti Srbom in antanti. Nato sta govorila kršč. soc. Schönsteiner in Moisl. Koroški govornik je tolmačil SHS s „Serbische Schweinehunde“ (ali pa Hundeseelen?). In na to „interpretacijo“ so se vsi krohotali. In sklenili so resolucijo in zapeli „Wacht am Rhein“. Nato so dali Leuthnerju besedo, a izgovoril je komaj dva stavka, pa je nastalo vpitje in hrnšč in šum, da ni mogel nadaljevati. Skliceval se je na „pravico“ — na pravico se tudi mi sklicujemo, — nemški nacionalci pa so se sklicevali na meč. Nato se je preril skozi množico, ki ga je zasmehovala, in odšel. Knappitscha in druge imenuje krakelerje — to že davno vemo.

Torej na Dunaju: „Deutschland, Deutschland über alles“ — v Celovcu pa so iste misli zavite v „Koroško Korošcem“ — to se pravi Koroško pruski pikelhavbi, ki jo je začel nositi zopet Knappitsch in ki jo nosijo tudi celovski Nemci.

Pod piklhavbo pa koroški Slovenci ne gredo, pod piklhavbo tudi ne gredo socialisti!

„Landfremde Elemente.“

Celovski listi in naši nemčurji kar cviliijo zadnje čase in se penijo od same jeze in onemoglosti, ker jim je naše zavedno ljudstvo preprečilo s svojo veliko udeležbo shode v Grebinju, Velikovecu, Kotmari vasi in v Bistrici. Naše mirno in zavedno ljudstvo, ki je pokazalo ravno na teh shodih toliko dostojnosti in discipline, da so se čudili še celo posamezni člani plebiscitne komisije, slikajo kot posurovelo čredo, ki hoče z brahijalno silo preprečiti čistost plebiscita. Naše orožništvo slikajo kot pristransko, dasi je ravno na teh shodih dovolj jasno pokazalo, da je popolnoma na mestu in obvlada vsako situacijo. Na naše maloštevilne vojaške posadke bruhajo ogenj in žveplo, dasi se nikjer popolnoma nič ne meša v plebiscitno delo. Na zastopnike antantne komisije v Celovcu in v posameznih okrajih pritiskajo, moledujejo in prosjajo na vse mogoče načine, da naj vendar nastopijo proti nam. Da, celo vrhovni svet v Parizu nima miru pred njimi. Ako ne more kak Nemec ali nemčur kihnuti, že

očitno hoditi po mestu, bi bil vendar dokaz, da so se hudo zaleteli. Tega pa kajpada niso marali priznati.

Zato so nas pustili v luknji do 4. aprila.

8.

4. aprila zjutraj grem po hodniku, kar stopi iz svoje celice cerkvenik Grafenauer — stražil je ravno dober slovenski fant. Pa pravi: „Čisto so pozabili na nas. Ne zaslišijo nas, ničesar nam ne povedo, kaj nameravajo z nami. Do konca vojske nas bodo držali v zaporu, ali pa nas nekega dne kratkomalo pobesijo.“

Solze so se mu vsule po licih. Razumel sem jih. Familijo ima doma, pa mora po nedolžnem sedeti tukaj, brez dela, brez zaslužka. Smilil se mi je tem bolj, ker sem vedel, kako skrben oče da je in kako miren mož.

Poskusil sem ga tolažiti; a kaj posebnega ali kaj določnega sam nisem vedel in sem sam pričakoval dan na dan z večjo nervoznostjo, da bi nas končno vsaj zaslišali.

„Gospod župnik“, me je prekinil cerkvenik, „ali bi me spovedali? Bom vsaj na vse pripravljen.“ — „Srčno rad.“

Prosil sem vojaka, da je stopil za čas v sobico, naš Miha je pokleknil na stopnice, vodeče v podstrešje, in sva lepo opravila.

Mnogo mirnejši in veselejši je bil, ko sva se ločila. Solze pa so mu še vedno tekle.

Kar pride ob desetih g. komisar dr. Weiss in mi naznani: „Lahko greste domov, a fare ne smete zapustiti, ker preiskava še teče.“

auerju je očital kot najtežjo njegovo pregreho: „Vi ste tudi tak panslavist!“ Cerkvnik začuden: „Kaj pa je to: panslavist?“

Župnika Trunka je vprašal, če je res dajal meni iz peravškega zvonika z nekako zastavico („Fetzen — s cunjo“, se je izrazil sam) na Zilo znamenja. Seveda g. Trunka o taki cunji ni bilo nič znano. Bi jo jaz z Zile menda tudi težko videl in navrh pač kake cunje pač nič treba ni bilo, ker tistih petindvajset minut razdalje bi že lahko stopila drug k drugemu, če bi si imela kaj važnega in nujnega povedati.

K meni je prinesel kos papirja. — „Našli smo med vašimi spisi pesem: „An meine Uniform.“ Ali tiče ta pesem vojaške uniforme?“ — „Torej edino to ubogo pesmico so našli v vseh osmih zavojih!“ sem si mislil. „Ali je bilo vredno zaradi nje pregledovati in brati tako množino papirja?“

— Pozneje sem pač videl, da so bila v raznih spisih posamezna mesta rdeče zaznamovana, n. pr. v konceptu črtice „Zadnja ura Mateja Prošena“, priobčene v „Domu in Svetu“ 1. 1919, št. 3—6. Sreča, da je bil konec moj govornik. V konceptu tolaži namreč spovednik umirajočega Mateja: „Res si trpel. A trpel si za domovino, in plačilo v večnosti bo veliko.“ Roka, ki mi je bila očitno naklonjena, je ob tem koncu naredila na rob tri rdeče črte. Tako so prejšnja grešna mesta izgubila na svoji teži in nevarnosti.

Izmed vseh nevarnih naklepov zoper Avstrijo, ki so jih sumili v mojih rokopisih in v mojem dopisovanju, je torej naposled ostala samo ta nedolžna pesmica. Omenil sem g. komisarju — ki je sicer nastopal zelo dostojno in prijazno — da

so krivi Slovenci s svojim terorjem in že letijo h plebiscitni komisiji, naj mu pomagajo gospodje, da bo lahko kihnil.

Razumemo prav lahko ne ravno zavidanja vreden položaj gospodov pri plebiscitni komisiji, ki hočejo biti pravični in dosledni, pa se morajo pečati s takimi bagatelami, s katerimi jih nadlegujejo dan na dan Nemci, in ki največkrat vse skupaj ni vredno počenega groša. A vse to delajo Nemci po dobro premišljenem sistemu. Stokajo, tarnajo, moledujejo in nadlegujejo komisijo z malenkostmi in lažmi ter mislijo, da se jim bode naposled vdala že iz nadležnosti.

Naših mas, ki so bile na zadnjih nemških shodih v pretežni večini napram peščicam nemčurjev, ne morejo tajiti pred plebiscitno komisijo. Posamezni zastopniki so jih videli na lastne oči. In kaj so napravili Nemci? V svet trobijo na ves glas, da so to „landfremde Elemente“, da so prišli Kranjci in Štajerci na te shode, ne pa Koroški domačini. Pa so sami prepričani že desetokrat, da to ni res. 18. aprila se je bilo zbralo v Velikovcu na tisoče našincev, in takrat ni vozil noben vlak radi železničarske stavke. In vendar so pisali Nemci o „landfremde Elemente“. Pozneje so se vršili veliki tabori v Grebinju, Velikovcu, Železni Kapli, Pliberku, Borovljah itd. Kamor se je naše ljudstvo pripeljalo na stotinah okrašenih vozov in zopet so pisali o „landfremde Elemente“. Pri zadnjem shodu v Velikovcu se je samo iz Grebinske strani pripeljalo 56 voz. In to so bili zopet Štajerci in Kranjci, kaj ne? Ako naročimo za naše ljudstvo kakšne posebne vlake, ker so okraji zelo veliki in ni toliko voz dobiti, mora priti vlak iz Maribora ali iz Ljubljane. Zakaj v Prevaljah ali v Področici ni posebnih vlakov. So že zopet „landfremde Elemente“, pa makari, da se pripelje samo strojevodja in kurjač.

Tako delajo po načrtu in hočejo javnosti, predvsem pa plebiscitni komisiji, nasuti peska v oči. Kadar pa se ne morejo izgovoriti na posebne vlake, takrat pa se izgovarjajo na našo inteligenco in pravico, da je tudi ta „landfremd“. Pri nas je pač vse „landfremd“, kar ni Nemcem po volji in jim križa njihove račune.

Nemce silno boli, da naše ljudstvo zaupa inteligenci in vlada med obema nekako prijateljsko razmerje. Seveda preje je bilo preprosto ljudstvo nemškim mogotcem in uradništvu deveta briga. Oni so dobro živeli in komandirali, preprost človek jim je bil pa „der windische Ochse“, „Trottel“ in kar je še takih lepih priimkov, s katerimi so obkladali „kulturni“ Nemci „nekulturne“ Slovence. Ako se pa sedaj ljudstvo tako dobro razume z inteligenco, to pa mora odobravati vsak poštenjak. Iz tega se ravno vidi, da je naša inteligenca popolnoma na mestu, pa naj Nemci še tako kričijo, da je „landfremd“. Kdo je pa temu kriv, da slovenska Koroška ni imela dovolj svoje inteligence? Kdo drugi, kakor Nemci! Gospodje pri plebiscitni komisiji kar naj vzamejo v roke statistiko, katero so napravili Nemci sami. Tam bodo videli, da je imelo okrog 100.000 Slovencev komaj kakih 50 slovenskih uradnikov, med katerimi pa so vsi vsi poduradniki. Tako „pravico“ so Nemci delili Slovincem!

Ali je potem čuda, da smo morali dobiti nekaj uradništva izven Koroške? Ali imajo pravico sedaj kričati ravno tisti Nemci, ki so nam naravnost onemogočili, da bi imeli dovolj svojega do-

K meni je prišel najnaposled. Govorila sva še nekaj časa, in sta med tem Trunk in Grafenauer že odšla. Ko sem prišel na ulico, je stal na drugi strani ulice seveda neizogibni avstrijski detektiv — Bog ve, ima li Jugoslavija tudi toliko detektivov? Če, jo bo prej ali slej tudi škrtal vzela. Šel sem v sosedno trafiko po nekaj razglednic, in smo se nekaj časa pogovarjali, ker sem bil v trafiki znan. Pa je prišel tudi detektiv kaj kmalu za menoj. Cigarete si je kupil. — „Čas imaš, le hodi za menoj!“ sem si mislil ter se poslovil.

„Svoje župnije ne smete zapustiti!“ so nam zapovedali. A že prihodni teden je prišlo od škofijstva v Celovcu povelje, da morava z g. Trunkom s far. Seveda proti vsem določbam kanoničnega prava. A kaj se hoče, pred militarizmom je ležalo tedaj vse v prahu, tudi cerkev. No, danes ni mnogo drugače in bolje. Konfinirali so me v najoddaljenejših in najvišjih župnijah na Koroškem, v Javorju nad Črno, pozneje v Kortah nad Jezerskim, v krajih, kjer sem videl edino gore in nebo, torej nisem mogel biti Avstriji nevaren. In še tam mi je bil, vsaj izpočetka, vedno avstrijski žandar za petami — bili so pa res tudi med temi dobri možje.

Sedemnajst mescev je trajala konfinacija... Uničiti nas je hotela Avstrija z ječami in s konfinacijami. Uničena je zdaj ona sama, mi pa, Bogu slava, še živimo, se še borimo...

mačega uradništva, da je sedanje uradništvo „landfremd?“

Vse obrekovanje in vse laži prav nič več ne pomagajo. Naše ljudstvo se je za vselej otreslo nemške komande. Na naši strani je velikanska večina in pravica. To se bode pokazalo na dan plebiscita. —ski.

Roparski napad na župnika Meška in bogoslovca Trabesingerja po folksverovcih.

V četrtek 9. septembra sta se vračala župnik Meško in bogoslovec Trabesinger iz Celovca v Tinje. Ob četrtek 7. ure zvečer prideta mimo Korpiceve gostilne tostran Krke. Pred gostilno, ki pa menda niti točiti ne bi smela, je stalo nekaj voz in gruča fantov. Z divjim hajljanjem pozdravijo mimoidoča: „Nieder mit die Pfaffen! Heil die Pfaffen! Mi smo mi, pa k nogam hodimo in „ruksake“ sami nosimo!“ Res sta imela oba gospoda male nahrbtnike, a kar je bilo v njih, sta pošteno plačala, ne pa naropala kakor so delali in delajo folksverovci. Ne da bi se izzivanju z besedico odzvala, gresta gospoda svojo pot. Ko prideta v gozd, pravi župnik: „Jaz sem za pol dne izpil samo en čaj, dajva malo obedovati.“ Vzameta iz nahrbtnikov proviant in korakata dalje. Kar zasllišita za seboj vriskanje in hajlanje. Mimo se pripelje najprej biciklist, nekaj korakov pred gospodoma ustavi, položi bicikl na rob ceste, stopi pred mirno korakajočima in pravi: „Von wo seid Ihr? — Od kod sta?“ — „Iz Tinj!“ — „Torej iz pasa A?“ — „Gotovo.“ — Pa začne udarjati s pestmi župnika po glavi. Med tem sta tam že tudi dva voza. S prvega skočijo trije fantje proti tridesetim letom in začnejo udarjati po obeh, ki sta se pod udarci zrušila. — „Das deutsche Volk ist in Völkemarkt geschlagen worden, heut' mußt Du hin sein, verfluchter windischer Pfaff — v Velikovcu so topli nemške ljudi, danes bo po tebi, prokleti far!“ — Če je vedel gospod dvorni svetnik Meierhofer, ki je bil nekaj pаметen mož, kake baže fant je njegov sin, bi ga naj prijel za ušesa in ga ne pustil v mesto, kjer je izzival in trgal slovenske zastave. Zakaj pa bi morala romati na drugi svet župnik Meško in bogoslovec Trabesinger zaradi njegovega sina, ni prav jasno. — Z drugega koleselja je skočil močan, rdeč gospod 45—50 let. Župnik je upal, da bo ta pametnejši in je prosil: „Bitte, helfen Sie uns! — Prosim, vsaj vi nama pomagajte!“ A ta ves divji: „Deutsches Volk ist geschlagen worden, hin mußt Du werden, verfluchter windischer Pfaff!“ In je udrihal s pestmi kakor s kladi po župnikovi glavi, ki je bil že ves v krvi. Eden folksverovcev, z obrazom, kakor da ga je zgnetil pijan lončar in ne Gospod Bog, je vpil: „Warst am 5. September in Völkemarkt? — ali si bil 5. septembra v Velikovcu?“ — „Ne, ne grem na nobeno zborovanje!“ — „Kako dolgo pa si že v Tinjah?“ — „Ravno eno leto.“ — „Schau, Du verfluchter Pfaff, da warst doch in Völkemarkt — glej, prokleti far, torej si wendar bil v Velikovcu.“ — In spet so padali udarci kakor toča po glavi. — Naenkrat pravi: „Den Stock giebst her!“ — Župnik dežnika ni maral izpustiti iz rok, ki je bil tudi že ves krvav. Pa je zgrabil Trabesingerov dežnik in obdeloval župnika, da je dežnik zlomil. — Med tem je tisti močni, rdeči mož davil bogoslovca, eden folksverovcev pa mu je iztrgal uro iz žepa in jo uropal z verižico vred. Bogoslovcu se je naposled posrečilo, da je zbežal v gozd. Župnik se ni nič več branil, ker bi bilo itak proti petim brezpomembno. Pa pravi eden, najmlajši: „Laß ihn jetzt, hat ja eh genug — Pustite ga zdaj, ima itak dovolj.“ — Odstopijo, a ko vidijo, da se župnik dviga, plane tisti, s tistim divjim obrazom spet k njemu in ga začne iznova obdelovati. Župnik je molče trpel. — Pa spet pravi najmlajši: „Laß ihn jetzt und komm — pusti ga in pojdi!“ — Šel je proti vozu, a ko je še od voza opazil, da župnik vstaja, prileti nazaj in kriči: „Mußt aber doch hin werden — pa moraš vendar crkniti.“ In ga spet obdeluje. — Ko so se odpeljali, župnik vstane, ves krvav, tudi vsa, komaj dva meseca stara salonska obleka in štirinajst dni star dežnik ves okrvavljen. Čez nekaj časa pride iz gozda bogoslovec. Ko gresta po cesti pod Dolino, pridrvi iz Celovca angleški avtomobil z angleškim oficirjem. Župnik ga ustavi, oficir naloži oba gospoda in šli so za roparji. Na cesti v tinjski fari jih dobe razen biciklista, ki se je, če se nista gospoda zelo motila, peljal nazaj proti Korpici. In zdaj se je pokazala vsa tista tako nizka duša nemčurska, ki ni vreden, da bi pošten človek pljunil na njo. Folksverovci so molčali in pisali imena, če so prava, se bode še le videlo, a tisti gospod v drugem vozu z dvema deklicama 7—10 let — ali bosta imeli kdaj v življenju srečo, ki

sta gledali, kako je njun oče davil in moril neoboroženega, slabotnega, vsega krvavega duhovnika — ki je rekel, da se piše Kuster — ali ni iz Grebinja? — je cvilil s tresočim se glasom: „Aber ich bitt' Sie, Herr, ich habe ja nicht — ali prosim, gospod, saj jaz nisem.“ Pristna slika nemčurskega značaja! Dokler ima moč, je kakor zbesnel bik, ko je nima, cvili, kakor tepen pes. — Koroško ljudstvo, ki še imaš vsaj trohico vere, pa pomisli, kaj bi bilo s tvojimi duhovniki, če bi zavaladal tukaj Nemec! Vse bi pobili in vi bi umirali brez zakramentov, kakor so ob času folksverovske vlade lani.

Nemški shod v Bistrici v Rožu.

Bistrica v Rožu, 5. septembra 1920.

Klicali so: „Pridite vsi!“ in prišli smo, pa v takem številu, da se nemškutarjem še sanjalo ni. Že opoldan so zasedli fantje Sveče-Bistrica lipo in medtem ko so nemčurji pripravljali oder, so naši na lipi razobesili trobojnico in potem zasedli oder. Ob 1. uri prikorakajo v Sveče fantje iz Št. Jakoba, Loč, Blač, Ledenic, Podgorja itd., čez 400 mož. Po polurnem odpočitku so odšli na Bistrico, ter napravili okoli lipe neprodiren obronk. Naša ženska društva so se postavila v veličastnem številu na narodni branik in navdušeno branila slovensko zemljo. Impozantno vlogo so pa igrale male zastavice, katerih je bilo na tisoče. Bistriškim nemčurjem je kar hitro upadel pogum in skrili so se pred Krajgerjem pod kstanje. Okoli 1/3 ure so pa došli iz Borovlj, Šmarjete, Št. Janža, Podsinje vesi, Bilčovsa in drugih vesi vli fantje in možje in drugi narodnjaki v nepreglednem številu, tako da je bil prostor pod lipo do ceste dol napolnjen. Bistrica še ni videla takega shoda in smelo smemo trditi, da je bilo več udeležencev nego v Borovljah na manifestacijskem shodu. Ginljiv prizor pa je bil, ko so se prikazali Plajberžani na sinškem potu. Torej cela dolina in naše sinje gore, vse je bilo zastopano. Ostala pa jih je dobra polovica doma, da so varovali domove. Nemčurji pa si naj zapomnijo: „Wer den Teufel an die Wand malt, den kommt er holen.“

Nemci so zbobnali vkup cel svoj „ungeteiltes Kärnten“. Polovico udeležencev je postavil Celovec, torej neglasovalci; mnogo jih je bilo iz cone B, pa so bili tudi ljudje iz Strasburga in Mölltola. Mrkih obrazov so primarsirali, bledih lic s povešenimi usti. Nekateres ženske so se ošabno smejale, druge pa so pobesele oči in sram jih je bilo. Ekspater Feinig je prišel „eingehängt“ z dvema ženskama bled in zelen od jeze. Tudi čez Dravo in iz Sveč ter Podgorjan so prišli nemčurski oddelki, pozdravljeni s smehom in psokami. Tam za grajskim zidom so našli svoj prostorček, zavarovani kakor nekaki „arrestanten-transport“. Oddelek iz Borovlj-Celovca je bil najmočnejši in trudil se je s klici: „Nur Ruhe“, „vorwärts“ itd., prodreti do odra; a zaman, naš živi zid je bil nepremakljiv. Če ne bi bili nemčurji tako zastraženi, in naše ljudstvo ne tako disciplinirano in dobre volje, tukaj bi bili lahko doživeli krvavi poraz. Število nemčurjev cenimo približno do 2000, naših pa dobro nad 6000. Si morete misliti, kako presenečenje za nemčurje!

Gospodje sklicatelji se očitno niso upali nastopiti, kajti dolgo je trajalo, predno da so se vendar pokazali na oder, pozdravljeni z vpitjem, žvižganjem, vriskanjem in psovanjem z različnimi priimki, kakor: Judeži, izdajalci, iškarijoti in drugimi sličnimi ljubeznivostmi. Lučovník, Lora, Krisman, Krajger itd. so stali na odru kot obtoženci, vlogo delinkventa pa je igral Jože Feinig. Bled in objokan je sedel zadaj na klopi in kimal je z glavo na psovke, ki so letele na njega, kakor bi hotel reči: da, da, res je, vse je res, kar vi pravite!

G. komisar dr. Hacin je otvoril zborovanje in podelil besedo prvemu govorniku. Bučno gromenje naroda je napočilo tako, da nobeden govornik ni prišel do besede. Zasmehovanje, psovanje, vpitje in žvižganje bilo je tako, da bi bil človek lahko oglušil.

Kakor pa je nastopil dr. Mišic kot posredovalec, nastala je veličastna tišina. Tukaj se je pokazala izborna disciplina našega slovenskega naroda v najkрасnejšem sijaju. In ko je vprašal dr. Mišic množico, ali smejo zborovati, postavil se je narod soglasno na stališče: „Nikdar in nikdar! Nobeden Nemec in nobeden nemškutar nima pravice govoriti na slovenski zemlji!“ In ko je tudi francoski polkovnik skušal posredovati, dobil je za odgovor: „Živijo Francija, dol z Nemci in z nemškutarji.“ Bilo je vse zaman, s takim hrupom in s takim trudom ter ogromnimi denarnimi stroški sklicani shod je bil sijajno razbit, poraz Nemcev pa tako temeljit, da jim bo prešlo za vedno pogum, prirejati še kedaj na

slovenski zemlji take shode. Pobiti so se spravili slavnimi govorniki dol z odra, njih mase pa so odšle poparjene, osramočene, lačne in žejne iz polja, da se nikdar več ne vrnejo.

To je bila odločilna bitka, plebiscit je sijajno izvršen. Ta dan pomeni nek predpekel, 10. oktober pa "sodni dan". "Kdor ni z nami, je proti nam!" In s to devizo nastopimo za naprej. Nemčurski shod na Bistrici je totalni poraz nemčurije na Koroškem in nadkriljuje vse dosedajne poraze.

Izdajico Jožo Feiniga pa so naše ženske pošteno okrtale, da si bo zapomnil do konca svojega nesrečnega življenja. Odšel je opljuvan in ozmerjan iz domovine, v katero se ne sme več prikazati.

Po shodu, katerega so prvi morali zapustiti nemčurji, so se tudi naši bataljoni mirno razšli. Z godbo smo spremili naše udeležnike na kolodvor, in pri tem zasačili nemčurje, ki so se nameravali okrepčati in zbrati svoje pobite ude v restavraciji na kolodvoru. Avtomobili so se morali takoj odpeljati, nemčurski pešci, ženske, moški in otroci pa so zbežali po travnikih in njivah proti Podsinji vasi. Pa tudi tam niso našli miru. Naši fantje so jih zasledovali in jih pometali iz prepovedane Bovčanove gostilne. V Št. Janžu pa so jih pozdravili ljubljanski pevci in tako splasili v nemčursko Svetno vas. Sveče pa so ocedili Št. Jakobčani nemčurske golazni.

Tako je končal ta dan slave, katerega bo Bistrica in z njo cel Rož pomnil v pozne rodove.

Društvo „Gospodsvetski Zvon“ in plebiscit na Koroškem.

V Ljubljani se je dne 21. junija 1920 ustanovilo društvo „Gospodsvetski Zvon“ z namenom, da deluje v prilog plebiscita na Koroškem. „Gospodsvetski Zvon“ se bo pa tudi po končanem plebiscitu oglašal po Koroškem, zlasti v še nedorešenih krajih, kakor v Kanalu in na Zili ter v celovski okolici. Društvo je doslej delovalo v svojem omejenem delokrogu večinoma samo v Ljubljani. Izvedlo je „kronsko zbirko“ za Koroško, ki je prinesla lep dar za koroške namene. Polovico zbirke se je nakazalo „Narodnemu svetu“ v Velikovu. Dne 20. julija 1920 je sklicalo protestni shod proti odpravi demarkacijske črte na Koroškem. Shod je bil sijajno obiskan. Dne 7. avg. je „Gospodsvetski Zvon“ priredil na čast koroškemu narodnemu trpinu-poslancu Fr. Grafenauerju „Grafenauerjev večer“, ki je bil dobro obiskan. Dne 18. avgusta je „Gospodsvetski Zvon“ priredil v zvezi s tržaškimi igralci-begunci v dramskem gledališču „Otroško žaloigro“. Gledališče je bilo čisto polno. Pred predstavo je govoril dr. Rožič o pomenu osvoboditve Koroške. Istotako je društvo „Gospodsvetski Zvon“ priredilo dve predavanji, in sicer na Št. Joštu 29. avgusta in v Železnikih 5. septembra. Ob obeh prilikah je govoril društveni tajnik dr. Rožič o plebiscitu na Koroškem. Shoda sta bila prav dobro obiskana.

„Plebiscit u koroški Sloveniji“. Tako se zove mala, drobna knjižica (18 strani) z dvema zemljevidoma, ki na kratko razpravlja o plebiscitu na Koroškem. Knjižico je izdalo in založilo društvo „Gospodsvetski Zvon“ v hrvatskem jeziku in stane z zemljevidom za zasebnike 8 K, za knjigotržce 10 K. Knjižica ima dober, pregleden zemljevid, na katerem so razvidne meje med pasom A in B (I. in II. cona). Knjižica „Plebiscit u koroški Sloveniji“ se dobi pri ravnatelju šolske zaloge, podpredsedniku društva g. dr. Jan. Arnejcu, Ljubljana, muzej. Knjižico vsem zavednim Slovincem, zlasti pa gospodom duhovnikom in učiteljem ter uradnikom, toplo priporočamo. Knjižica je posvečena prvemu osvoboditelju Gospodsvetskega polja, gosp. generalu Krsti Smiljaniću.

Koroška deca — in „Gospodsvetski Zvon“.

Društvo „Gospodsvetski Zvon“ je v zvezi z ljubljanskim narodnim žentvom priredilo za koroško deca dva cvetlična dneva, in sicer meseca junija prvega in meseca (7.) avgusta drugega. Uspeh je bil povoljen. Ko napoči jesen in se začne zopet šola, tedaj bodo prišli koroški malčki zopet v belo Ljubljano, da si ogledajo glavno mesto Slovenije ter zapoje par pristno narodnih, otroških koroških pesmi.

Iz cone B.

Celovec. Iz popolnoma zanesljivega vira izvem, da je nadgozdar Heu, Fürst Rosenbergov uslužbenec, spraval minuli teden žakelj drobnega sladkorja v plebiscitno cono A. Kupil ga je v Celovcu po 140 kron in ga bo po pol kilograma dajal svojim ljudem v propagandne svrhe. Poleg tega je dobil tudi cel zavoj „Hungerfetzen“, da pokaže svoje veselje do Nemške Avstrije. Ko sem bil v Celovcu,

sem dobil čaj brez sladkorja za 60 K, a nemškim agitatorjem ga dajejo, kolikor ga rabijo. Po vseh trgovinah sem se izdajal za Nemca, a povsod so se branili nemškega denarja, češ: „Mein Gott, unser Geld hat ja keinen Wert.“ Kilogram mesa sem plačal po 60 kron, čeravno je cena živine tako nizka, povrhu še pa plačano po nemškem papirju, ki ga Celovčani sami ne marajo.

Slovenski kmet.

Dnevne vesti.

Slovenski romarji iz Gospe Svete izključeni. Gospa Sveta je bila Slovincem priljubljena romarska cerkev. Na tisoče jih je vsako leto prihajalo v to najstarejšo Marijino svetišče na Koroškem, da so tam priporočali svoje zadeve Materi božji in tam opravili spoved in prejeli sv. zakramente. Zdaj jim tega ni mogoče. Če pride slovenski romar, se brez tolažbe žalosten vrača, ker ne najde več duhovnika, ki bi znal slovensko. Nastavljeni so sami nemški duhovniki, ki ne znajo besedice slovensko. Ti nemški kanoniki so slovenskim romarjem prepovedali slovensko petje — le še tiho in na skrivnem smejo slovensko moliti. To delajo že zdaj, čeravno bo Gospa Sveta še glasovala, ker leži v coni B. Tako bi delali tudi v coni A med slovenskim ljudstvom, ako bi glasovalo za Avstrijo. Zdaj vas nemški agitatorji vabijo z vsemi mogočimi obljubami — potem bi vam vzeli še zadnjo tolažbo — božjo službo in spoved v maternem jeziku, kakor so to storili že v Gospi Sveti.

Zobozdravnik dr. Janežič ordinira od 1. septembra naprej vsak dan na Bledu, vila Rikli.

Dopisi.

Velikovški okraj.

v Pokrče. (Smrt). Dne 2. septembra so umrli Matej Weiss, oče pokrškega župnika. Z njimi leže v grob mož kremenitega značaja, mož, kakoršnih žal vedno bolj in bolj zmanjkuje med koroškimi Slovinci. Rodili so se l. 1846. v župniji Lipa nad Vrbo, z delavnostjo in pridnostjo si postavili lep in prijazen dom v prijaznih Žoprah. Izza mladih dni prijatelj petja, so skoz dolgo dobo 44 let sodelovali pri cerkvenem petju, najprej v domači fari Lipi, nazadnje v Pokrčah; posebno veselje so imeli nad lepimi slovenskimi pesmimi, narodnimi, katerih so znali celo vrsto, pa tudi z umetnimi. Še pred kratkim so prepevali, dokler jih ni huda bolezen položila na bolniško postelj. Z njimi leže v grob mož, ki je nekdanj marljivo sodeloval pri slovenskih pasijonskih igrah, ki so se posebno igrane v okolici Vrbe in Kostanj. Celo v Podjuni, v Globasnici in Dobrli-vasi so igrali ulogo dobrega pastirja in desnega razbojnika. V osebnem življenju so bili vzoren družinski oče, vzoren kristjan in navdušen Slovinc, ki je kar hrepenel, oddati svoj glas za mlado Jugoslavijo. Bog jih je poklical za njih zvestobo v boljšo domovino. Naj jim bo jugoslovanska koroška zemljica, katero so tako ljubili, lahka! N. p. v m.

v Grebinj. (Zapomniti si moramo.) Znani Mannerjev priganjač Pavel Gorencelj iz Stare vasi hodi okoli in pridno agitira za nemške grofe in barone. Ker se še čuti pravična roka naše agrarne reforme, po kateri se vsakega re-veža in potrebne človeka upošteva, pa dela skrivaj ta mož. Hodi okoli najemnikov in jim grozi: „Če boste za Slovence štilal, Vam bosta baron in Manner vzela vse, kar pognala Vas bosta po svetu. Če boste pa za Nemce, boste pa celo hišo kar zastonj dobili.“ Manner, svetujemo Vam, da svoje priganjače vsaj bolj pametno poučite!

v Grebinj. (Velik nos našemu Schwarzu.) Dne 30. avgusta so nas počastili znani Lakner in drugi hajlovci. Imeli smo vtis, da so se šli malo najesti k Rešovki. No pa ni štilalo. Poklicali so takoj Schwarza, da jim je referiral o nedeljskem shodu! Zavrne ga generalni nemški štab: „Also mit einem Worte: Schäbig ist es euch gegangen.“ Nato so šli jezo gasit k Rešovki. Ko so se malo skorajžili, so pa začeli govoriti in napijati junaštvu Schwarza, ki jim je pokazal na levi goli roki junaško nedeljsko zmago z besedami: „Für unser liebes Kärntnerland leben und sterben wir,“ če dobimo iz Celovca dovolj cukra in denarja — potem je življenje za Avstrijo lahko.

Gospodarstvo.

Tovarne za sukno. V Sloveniji se bavijo z idejo, kako bi povzdignili tekstilno industrijo (tkalstvo). Treba bi bilo postaviti 150 tkalskih strojev. Na njih se bi dalo na leto izdelati 1 mi-

lijon metrov sukna, če bi delali samo po dnevu. Proračun za stroje in druge stvari znaša 58 milijonov kron. Potrebne sirovine, ki bi jih bilo potrebno za začetek nabaviti, 120 milijonov; režija in drugi izdatki 60 milijonov. Tovarne bi se sezidale v Medvodah v kranjski Sloveniji. Na ta način bi ostalo veliko denarja, ki ga danes dajemo za sukno v inozemstvo, doma. In to bi bilo za naše narodno gospodarstvo jako velikega pomena. 13 milijonov prebivalcev naše države potrebuje na leto najmanj 40 milijonov metrov tkane robe — meter povprečno po 200 K — na ta način potrošimo na leto 70 milijard kron za sukno. Na Koroškem imamo tovarno za sukno v Vetrinju in malo tovarno v Velikovu. Tudi ti dve tovarni bo treba razširiti, da bosta kos veliki nalogi. In še v drugih krajih jih je treba postaviti. Saj imamo dovolj vodnih sil, ki bodo gonile tovarne.

Žitne cene v kronah za 100 kg

Kraj	Pšenica	Oves	Ječmen	Koruzna
Osišek	700—760	210—220	400—420	360—400
Vinkovci	730—800	200—210	—	—
Ruma	700—740	—	360—370	320
Pazova	700	200	—	—
Zemun	660—700	200	—	—
Sombor	725—730	—	—	—
Subotica	700—740	220	340—350	320—340
Novi Sad	700—750	190—220	400—420	380—390
Beograd	730—770	210—260	480	300—340

Listnica uredništva.

Sinča ves: Prejšnji uradniki se motijo! Agitirajo, da bi zopet lahko k nam prišli, ker jim Avstrija ne more dati dovolj kruha. — G.: Vaša naloga je, da pridobivate vse tiste, ki jih hočete fotografirati v „Mira“. Vi znate po domače povedati, prosimo, da ostanete stalen dopisnik, čeravno roma semtertja kak dopis v koš — seveda brez zamere. — Grebinj: Ko bo Grebinj definitivno jugoslovanski, bo Schwarz največji Jugoslovčan, kakor je sedaj najhujši Nemec, kadar bo šlo za njegov žep. Taki ljudje imajo že tako naturo!

Lastnik in izdajatelj: **Gregor Einspieler**, prošt v Tinjah.
Odgovorni urednik: **Otmir Mihálek**.
Tisk tiskarne Družbe sv. Mohorja v Prevaljah.

Kuharica ki se razume tudi na gospodinjstvo, išče službe k poštenu, krščanski družini, najraje v župnišče. Naslov pove upravništvo „Mira“.

Štampilje vseh vrst in
pečate iz medi za
dobavlja pečatni vosek
najhitreje in
najceneje
Ludovik Šef, Maribor
Prešernova ulica 1.

Tovarniška zaloga papirja in specialna
trgovina pisarniških potrebščin.
Brzjavi: **Papiršef Maribor**.

Sukanec, bel in črn, glavničke za česanje, gladilni (šmirgel) papir, vlasnice, krtače za ribanje, Zlatorog-milo la., testenine, vžigalice in sveče

nudi po najnižjih cenah

veletrgovina

Osvald Dobeic, Ljubljana

Sv. Jakoba trg 9.

Vzgojišče za deklice (internat)

v „Narodni šoli“ v Št. Rupertu pri Velikovu

se priporoča p. n. slovenskim starišem. Sprojmejo se deklice, ki hočejo obiskovati gimnazijo, učiteljske ali meščanske šole v Velikovu, ljudskošolske učenke, ki hočejo obiskovati javno petrazredno dekliško šolo v „Narodni šoli“ in večje, šoli odrasle deklice, ki želijo obiskovati gospodinjstvo šolo v „Narodni šoli“. Začetek novega šolskega leta se bo pravočasno naznanil, na gospodinjstvo šoli se pa začne zimski tečaj dne 1. novembra 1920. Nadaljna pojasnila dajejo šolske sestre v „Narodni šoli“ v Št. Rupertu pri Velikovu.